

Recenzja

Ruth Mazo Karras

Seksualność w średniowiecznej Europie

Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2016, s. 251, ilustr., ISBN 978-83-06-03314-4

A utorką dzieła jest Ruth Mazo Karras, profesor historii Uniwersytetu stanu Minnesota. Zajmuje się ona głównie historią kobiet, seksualnością i rolami płci (gender) w średniowiecznej Europie. Ważną pozycją w jej dorobku jest m.in. książka *From boys to men (Od chłopców do mężczyzn)* z roku 2003. Świetnego przekładu obecnej książki z angielskojęzycznego oryginału *Sexuality in medieval Europe* z 2005 roku dokonał Arkadiusz Bugaj.

Dzieło składa się z pięciu rozdziałów i posłowia. W pierwszym, wstępnym rozdziale autorka pisze, że w średniowieczu spotykamy przekonanie, że wielką rolę odgrywał Kościół, a seks miał służyć tylko prokreacji, przy bierności kobiet. Zakazane były m.in.: seks przed- i pozamałżeński, inne jak „klasyczne” pozycje. A wskazane: wierność małżeńska (niekiedy zapewniana pasem cnoty!), wstrzemięźliwość i celibat. Odstępstwa od zasad uznawano za grzechy wymagające pokuty.

Rozdział drugi jest poświęcony seksualności życia w czystości we wczesnym chrześcijaństwie i monastycyzmie, celibatowi kapłanów, wyborowi życia w czystości, dziewictwu i pożądaniu oraz erotyzmowi abstynencji seksualnej. Trzeci rozdział „Seks a małżeństwo” omawia: prawne aspekty małżeństwa, relacje małżonków, małżeństwo i prokreację a grzech, sytuację bezdzietnego małżeństwa (m.in. dni czy okresy bez seksu), przyjemność w zbliżeniach (u kobiet wskazana bierność) i małżeńskie praktyki seksualne.

Dwa następne rozdziały są poświęcone pozamałżeńskiej aktywności seksualnej. Czwarty dotyczy kobiet: ich cudzołóstwa (kary więk-

sze dla kobiet niż dla mężczyzn), aktywności niezamężnych kobiet, konkubinatu i niby-małżeństw (między kobietami lub z żonatym mężczyzną), prostytucji, praktyk homoseksualnych, przemocy i wymuszaniu zbliżeń oraz seksualności kobiecej jako zagrożenia (nakłanianie do grzechu, dominacja nad mężczyzną, czary itd.). Piąty rozdział omawia mężczyzn: ich uprzywilejowanie i wymuszanie czynności seksualnych, dominację i sytuacje sprzyjające zbliżeniom (przy braku zgody kobiety), społeczne role płci a seksualność męska, sodomie a odmienność i grzech, modele zachowań homoseksualnych i miłość między mężczyznami. Końcowe „Posłowie” porównuje seksualność średniowiecza i współczesności.

Narracja książki jest bardzo ciekawa i wielostronna dzięki wnikliwemu wykorzystaniu różnych, pisanych i ikonograficznych, źródeł historyograficznych, prawnych, literackich i medycznych. Książka ma aż 192 przypisy, 17 stron not bibliograficznych i ponad 50 ilustracji. Co ciekawe, aż 45 z nich pokazuje wspomniki kościelne z seksualnymi podtekstami.

Również strona edytorska zasługuje na duże uznanie. Książkę chroni piękna artystycznie, barwna, laminowana, twarda okładka z reprodukcją fresku z włoskiego zamku w Mancio.

Dzieło polecam: medykom (szczególnie seksuologom), historykom ogólnym i medycyny, psychologom, socjologom, edukatorom. Z książką mogą się również zapoznać wszyscy zainteresowani ciekawą tematyką i świetnym jej przedstawieniem.

Henryk Gaertner